

EU Public Finance Management
Support Programme for Ukraine

Судова практика в розгляді справ щодо картельних змов у публічних закупівлях

THIS PROJECT IS FUNDED BY EUROPEAN UNION

CENTRAL PROJECT
MANAGEMENT AGENCY

Тетяна Малашенкова

6-7 листопада 2025 року

Публічні закупівлі

- Придбання товарів, робіт і послуг державними органами та підприємствами (публічні закупівлі) регулюються **Законом України «Про публічні закупівлі»**, який введено в дію 01.04.2016.

Цей Закон прийнято щоб адаптувати законодавство України *acquis* ЄС на виконання Угоди про асоціацію.

- Дія цього Закону не стосується, зокрема, закупівель, пов'язаних з державною таємницею або які за законами України потребують спеціальних заходів безпеки, а також – фінансових послуг, що надаються у зв'язку з емісією, купівлею, продажем або передачею цінних паперів чи інших фінансових інструментів (ч. 5 ст. 3 ЗУ «Про публічні закупівлі»)

Конкурентні процедури у публічних закупівлях

- **Тендер (конкурентна процедура закупівлі)** – це здійснення конкурентного відбору учасників за процедурами закупівлі відкритих торгів, торгів з обмеженою участю та конкурентного діалогу (п. 13, ч. 1 ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі»).
- Закупівлі можуть здійснюватися шляхом застосування однієї з таких **конкурентних процедур**: відкриті торги; торги з обмеженою участю; конкурентний діалог (ст. 13 Закону). У визначених ст. 40 Закону виняткових випадках застосовується **переговорна процедура**.
- Замовник здійснює процедури закупівлі шляхом використання електронної системи закупівель.
- **Відкриті торги** є основною процедурою закупівлі (ст. 20 Закону).

Конкурентні процедури у публічних закупівлях

Електронний аукціон полягає в повторювальному процесі пониження цін або приведених цін, що проводиться у три етапи в інтерактивному режимі реального часу (ст. 30 Закону України «Про публічні закупівлі»).

З огляду на зміст розділу IV «Відкриті торги» електронний аукціон є стадією відкритих торгів.

Спрощена закупівля проводиться замовником із застосуванням електронного аукціону відповідно до статті 30 цього Закону.

У Законі України «Про публічні закупівлі» термін **«конкурс»** згадуються: як описовий термін щодо тендеру, процедури закупівель (п. 4 ч.1 ст. 2), а також у зв'язку з можливістю укладення договору про закупівлю з переможцем архітектурного або мистецького конкурсу в межах переговорної процедури (ст. 40).

Конкурентні процедури у публічних закупівлях

У ч. 5 ст. 26 Закону України «Про захист економічної конкуренції» торги, аукціони, конкурси*, тендери тощо узагальнюються як конкурсні процедури.

* Термін «конкурсні торги» застосовувався у старому Законі України «Про здійснення державних закупівель» (2010 р.)

Антиконкурентні узгоджені дії / картельна змова у публічних закупівлях

Закон України «Про захист економічної конкуренції» визначає антиконкурентними узгодженими діями [картельною змовою], узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції і стосуються, зокрема: спотворення результатів **торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів (п.4 ч.2 ст. 6 Закону).**

Ця норма кореспондується зі **ст. 101 Консолідованого варіанту Договору про функціонування ЄС**, якою забороняються як несумісні з внутрішнім ринком всі угоди між суб'єктами господарювання, рішення об'єднань суб'єктів господарювання та узгоджені практики, що можуть вплинути на торгівлю між державами-членами і метою або наслідком яких є перешкоджання, обмеження або спотворення конкуренції на внутрішньому ринку, зокрема ті, що: (а) прямо чи опосередковано встановлювати ціни купівлі чи продажу чи будь-які інші торговельні умови.

Відповідальність за картельні змови у публічних закупівлях

За п.1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» картельна змова у публічних закупівлях визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, тому тягне за собою відповідальність, встановлену законом, а саме:

штраф до 10% річного доходу (виручки) підприємства за останній рік. Якщо ж незаконний прибуток перевищує ці 10%, тоді штраф може становити до потрійного розміру цього прибутку (ч. 2 ст. 52 Закону).

Відповідальність за картельні змови у публічних закупівлях

Орган Антимонопольного комітету України у даному разі також уповноважений прийняти рішення про **припинення порушення, усунення чи пом'якшення впливу узгоджених дій** (ч. 1 ст. 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

Антимонопольний комітет України веде та оприлюднює єдиний відкритий Державний реєстр суб'єктів господарювання, яких притягнуто до відповідальності за картельні змови у публічних закупівлях (ч.1 ст. 48-1 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

Доведеність / недоведеність порушення визначеного п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції»

У постанові від 14.08.2025 у справі № 910/3374/24 ВС нагадав **сталі та послідовні правові висновки** щодо доведеності або недоведеності органом Антимонопольного комітету України в діях суб'єкта господарювання антиконкурентних узгоджених дій у т. ч. тих, які стосуються спотворення результатів торгів, зокрема:

- у розгляді справ про оскарження рішень АМК щодо визнання дій суб'єктів господарювання антиконкурентними узгодженими для кваліфікації цих дій не є обов'язковою умовою наявність негативних наслідків таких дій у вигляді завдання збитків, порушень прав та охоронюваних законом інтересів інших господарюючих суб'єктів чи споживачів, оскільки достатнім є встановлення самого факту погодження конкурентної поведінки, яка може мати негативний вплив на конкуренцію;

Доведеність / недоведеність порушення визначеного п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції»

- для визнання органом АМК порушення законодавства про захист економічної конкуренції вчиненим достатнім є встановлення й доведення наявності наміру суб'єктів господарювання погодити (скоординувати) власну конкурентну поведінку, зокрема шляхом обміну інформацією під час підготовки тендерної документації, що разом з тим призводить або може призвести до переваги одного з учасників під час конкурентного відбору з метою визначення переможця процедури закупівлі;
- негативним наслідком при цьому є сам факт спотворення результатів торгів (через узгодження поведінки конкурсантами);
- узгоджена поведінка учасників торгів не відповідає суті конкурсу/торгів/аукціону.

Доведеність / недоведеність порушення визначеного п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції»

Ураховуючи наведені правові позиції та норми Закону України «Про захист економічної конкуренції» ВС **зробив висновок:**

відміна торгів або визнання торгів такими, що не відбулися не звільняють їх учасників від відповідальності за вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які полягали у спотворенні результатів торгів, оскільки, недосягнення суб'єктами господарювання мети, з якою вони узгоджують власну конкурентну поведінку, з причин та обставин, що не залежать від їх волі (у цьому випадку у зв'язку з тим, що торги визнані такими, що не відбулися), не є підставою для встановлення відсутності правопорушення, передбаченого статтею 6 Закону, адже негативним наслідком є сам факт спотворення через узгоджену поведінку.

Проблемні питання у розгляді справ щодо картельних змов у публічних закупівлях

Ухвалою від 20.12.2024 ОП КГС ВС прийняла до розгляду справу № 922/3456/23 за позовом прокурора про визнання недійсним визнати недійсними рішення тендерного комітету щодо визнання переможця торгів, а також укладений з переможцем торгів договір про закупівлю товарів та ін.

Прокурор обґрунтував свій позов тим, що переможець торгів вчинив антиконкурентні узгоджені дії, спрямовані на спотворення результатів тендера та укладення договору про закупівлю товарів на неконкурентних засадах.

Колегія суддів пропонує відступити від висновку, що встановлене порушення законодавства про захист економічної конкуренції є підставою для визнання недійсним договору, укладеного з переможцем закупівлі, відповідно до ч.3 ст.228 ЦК, а також про наявність підстав для застосування правових наслідків, передбачених ч.3 ст.228 ЦК, у разі визнання недійсним правочину, вчиненого з метою, що завідомо суперечить інтересам держави і суспільства.

Проблемні питання у розгляді справ щодо картельних змов у публічних закупівлях

Ухвалою від 21.10.2025 судова палата для розгляду справ щодо захисту прав інтелектуальної власності, а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством КГС ВС прийняла до розгляду справу №910/897/25.

На розсуд судової палати поставлене питання щодо правомірності або неправомірності внесення інформації про суб'єкта господарювання до зведених відомостей АМК України щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», якщо відповідне рішення АМК України оскаржене.

Проблемні питання у розгляді справ щодо картельних змов у публічних закупівлях

ВП ВС розглядає касаційну скаргу у справі № 920/19/24 про визнання недійсними додаткових угод до договору публічної закупівлі та стягнення коштів.

Колегія суддів вважає, що необхідно відступити (шляхом уточнення) від раніше сформульованих висновків ВП ВС щодо застосування п. 2 ч. 5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі».

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що при укладенні між позивачем та відповідачем додаткових угод до договору було порушено вимоги п. 2 ч. 5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі», а саме змінено ціну електроенергії у бік збільшення за відсутності відповідного коливання ціни такого товару на ринку, внаслідок чого безпідставно зменшено обсяги закупівлі.

Проблемні питання у розгляді справ щодо картельних змов у публічних закупівлях

Необхідність відступити від раніше сформульованого висновку обґрунтована:

- зміною законодавства – п. 2 ч. 5 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі» в редакції зі змінами, внесеними Законом № 1530-IX, оскільки раніше сформульований висновок ВП ВС такі зміни не охоплював;
- порушенням принципу належного урядування з огляду на неоднакове праворозуміння п. 2 ч. 5 ст. 41 цього Закону. А саме, : Міністерство економіки України вважає, що сторони договору про закупівлю можуть неодноразово змінювати ціну товару в бік збільшення до 10 % пропорційно збільшенню ціни такого товару на ринку за наявності відповідних умов, у той час як за раніше сформульованим висновком ВП ВС у будь-якому разі ціна за одиницю товару не може бути збільшена більше ніж на 10 % від тієї ціни товару, яка була визначена сторонами в договорі.

EU4PFM

EU Public Finance Management
Support Programme for Ukraine

Thank you!

Follow us on LinkedIn
[https://www.linkedin.com
/company/eu4pfm/](https://www.linkedin.com/company/eu4pfm/)

Follow us on Facebook:
[https://www.facebook.com
/EU4PFM](https://www.facebook.com/EU4PFM)

Visit our web-site at:
<https://eu4pfm.com.ua>

MOVING FORWARD
TOGETHER

← THIS PROJECT IS FUNDED BY EUROPEAN UNION

CENTRAL PROJECT
MANAGEMENT AGENCY

EU4PFM
EU Public Finance Management
Support Programme for Ukraine